

APARIȚIA ȘI EVOLUȚIA ISTORICĂ A BISERICILOR NEOPROTESTANTE DIN TRANSILVANIA PÂNĂ ASTĂZI. 1918-1990

Rezumat

1. Premise

Apariția, dezvoltarea, evoluția istorică și extinderea geografică a credințelor religioase este o realitate prezentă și în istoria Transilvaniei. Bisericele protestante, devenite deja istorice, alături de Biserica Catolică și Ortodoxă, existente înaintea lor, au creat un cadru propice apariției și dezvoltării unui nou nivel confesional. Odată cu trecerea timpului, reprezentanții neoprotestantismului au reluat exegeza biblică, construindu-și o teologie proprie, fiecare dintre acestea concentrându-se pe unul dintre aspectele pe care-l considera cel mai important, sau chiar vital, ca mărturisire de credință. Astfel bapțiștii, au accentuat învățătura despre botezul prin scufundare în apă. Penticostalii au subliniat importanța prezenței vizibile a Duhului Sfânt, la Ziua Cinczecimii, manifestată prin darul vorbirii în limbi. Adventiștii au proclamat importanța pregătirii pentru revenirea iminentă a lui Isus Hristos. Creștinii după Evanghelie, au încercat să accentueze importanța unor învățături scripturistice aplicate în practica vieții cotidiene. Toate acestea, propovăduite într-un cadrul unor credințe mai mult sau mai puțin secularizate, păreau învățături noi care au stârnit interesul ascultătorilor și au câștigat adepți.

2. Cadrul istoric, social și legislativ

Perioada de timp în care principalele credințe neoprotestante apar și se dezvoltă în Transilvania, este cuprinsă între mijlocul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Apartenența acestora, pentru un timp destul de îndelungat Imperiului Austro-ungar, a făcut ca reacțiile clerului bisericilor istorice față de noile culte, să fie mai moderate, față de zonele cu dominație ortodoxă, datorită legilor maghiare care erau mai permissive. În perioada interbelică, sunt evidente tot mai multe situații în care preoții, în colaborare cu autoritățile locale și uneori chiar cele centrale, încearcă să contracareze expansiunea neoprotestanților, considerați agresivi și exponenți ai prozelitismului religios. Documentele de arhivă vorbesc

despre reclamații și denigrări ale predicatorilor baptiști, adventiști și mai apoi penticostali socotiți rătăciți, eretici, „lupi răpitori”, care caută să dezbine bisericile existente până atunci. Unul dintre argumentele cele mai folosite de către Biserica ortodoxă a fost rolul ei în menținerea unității de neam a românilor, în toate teritoriile de-a lungul timpului. Acesta era un argument de interes și pentru clasa politică românească, care a încercat să folosească Biserica în scopuri sociale și interese politice. Legile pentru Regimul General al Cultelor, începând cu cea din 1928, au rămas ca repere și argumente ale unei clase politice care a încercat, în ciuda unor reacții adverse, să rezolve obiectiv problema libertății de manifestare a credințelor neoprotestante. Diferitele cuvântări din Parlamentul vremii în frunte cu cea a Domnului Alexandru Lapedatu, sunt elocvente în acest sens.

3. Apariția și dezvoltarea neoprotestanților în Transilvania

a. Baptiștii

Apariția lor în Europa este legată de imigranții englezi conduși de John Smyth sosiți în Olanda prin anul 1606, care în 1611, întors la Londra pune bazele mișcării baptiste. Răspândiți în Europa, se lovesc de persecuțiile inițiate de Maria Tereza (1740-1780) emigrând în Rusia, unde își întemeiază biserici. În România, inclusiv în Transilvania, baptiștii au apărut în mai multe locuri aproape în același timp, la mijlocul sec. al XIX-lea. Dulgherul baptist, botezat în Germania, Karl Johann Scharschmidt, vinde din Budapesta la București și întemeiază prima biserică baptistă. În Dobrogea, la Cataloi, Frecăței niște imigranți germani, sosiți din Ucraina, în 1862 pun temeliiile primei biserici baptiste. Întemeietorul misiunii baptiste în Transilvania, a fost Ioan Rottmeyer (1818-1901), care din încredințarea Misiunii Scoțiene, în anul 1866 se mută de la Budapesta la Cluj, unde înființează un centru de distribuire al Bibliilor. Colaboratorii acestuia devin primii misionari baptiști Transilvania. În 1874, la Salonta apare prima biserică baptistă de limbă maghiară, sub conducerea lui Anton Novak.¹ Unul dintre cei botezați fost și Mihai Cornea, recunoscut pentru numărul mare de botezuri (8000). Salonta devine un centru important, în care se ține și prima conferință baptistă la care participă delegații a 150 de biserici locale. Următoarele biserici apar în 1893 la Oradea. Prima biserică baptistă românească este înființată în 1883 la Chesa, Bihor. Împreună cu zona Aradului, acestea devin pepinierele baptismului din Transilvania. În ciuda opoziției bisericilor istorice și protestante, baptiștii au crescut în număr, păstrându-și fiecare dintre etniile existente pretențiile, specificul și metodele de lucru, singurul element comun

¹ BEREZKI, Lajos, „Krisztusért járva követségben”, Tanulmányok a magyar baptista miszió 150 éves történetéből, Budapest 1966, p. 3

fiind doctrina Nou Testamentară caracteristică. Cea mai frumoasă perioadă a dezvoltării și creșterii credinței baptiste a fost paralizată de primul război mondial. Acesta face ca prin mișcările de trupe pe fronturile de luptă să răspândească baptismul. După război, mulți prizonieri români, de pe frontul rusesc au venit acasă, în Transilvania, convertiți la baptism și adventism, punând bazele unor comunități mici care au început să crească odată cu trecerea timpului. Reorganizarea teritorială a României face ca din cei 24.000 de credincioși bapțiști existenți în Ungaria, aproximativ 17.000 să aparțină de România, prin alipirea Ardealului. Conform datelor statistice adunate de Vasile Berbecar, secretarul General al Uniunii Baptiste, în România, în anul 1918, numărul credinșilor bapțiști botezați era de 18.838 de membrii.² În ciuda reorganizării teritoriale, un rol însemnat în organizarea bapțiștilor l-a avut relația cu sediul de la Budapesta, având în vedere că provinciile transilvane au făcut parte din teritoriul Ungariei. Bisericile nou întemeiate au început să-și organizeze școli duminicale de studiu al Bibliei, fanfare și orchestre, prin care mențineau interesul tinerilor pentru biserică. În 1919 se organizează Uniunea Bapțiștilor din România, devenită for de conducere pentru toți bapțiștii din țară. Tot atunci începe și editarea primei reviste baptiste. După 1918, numărul credinșilor bapțiști sporește continuu. Astfel, după datele cultului, în anul 1922 erau 22.228 de membri (botezați și aparținători).

b. Adventiștii

În secolul al XVI-lea (1588), în Transilvania apar Sabatarienii. Nu este vorba despre adventiști, dar aceștia aveau un lucru comun: păzirea Sabatului, ca zi de odihnă săptămânală poruncită de Biblie. Istoria Sabatarienilor este foarte interesantă și un fenomen cu caracteristici unice în lume. Printre promotorii de frunte a acestei mișcări se numără Lugossy Jozsef, Johann Sommer (1540-1574), Jacob Paleologus (1515-1585), Adam Neuser (1530-1576), Mathias Vehe, numit și Glirius sau Doctorul evreu din Köln (1545-1590), Francisc David, Eössi András, Pécsi Simon și alții. Unii dintre ei au plătit scump pentru convingerile lor religioase. Un centru important al lor a fost la Bezidul Nou, județul Mureș. Chiar dacă nu au fost toți originari din Transilvania, activitatea lor cea mai importantă s-a desfășurat în localitățile Cluj, Târgu Mureș, Bistrița, Odorhei, Turda, Dej și altele. Istoria lor este interesantă și poate constitui o piatră de început a ceea ce urma să însemne adventismul în Transilvania pentru secolele care aveau să urmeze.

² POPOVICI, Alexa , *Istoria Bapțiștilor din România, 1919-1944*, vol. II, Ed. Bisericii Baptiste Române, Chicago, 1989, p. 17.

Primul mesager adventist în România, chiar în Transilvania, a fost în sec. al XIX-lea un fost preot catolic polonez, pe nume Mihai Belina Czechowski (1816-1876). Adventismul împreună cu mesajul lui își are originea în cercurile unor credincioși serioși bapțiști și metodiști care au fost impresionați de studiile profetice și interpretarea lor de către William Miller (1872 – 1849). Acesta a studiat cu precădere cele două cărți, prin excelență, profetice ale Bibliei și anume Daniel și Apocalipsa. În 1869, Mihai Belina Czechowski, este la Turda, directorul unei fabrici de cărămidă, luptându-se cu greutățile financiare și stăruind în lucrarea lui misionară. De aici trimite trei scrisori către la susținătorii săi. Scrisorile s-au păstrat și sunt un argument al începutului adventismului în Transilvania. Localitățile vizitate au fost: Lunca, Turda, Pata, Cojocna, Cluj, Gherla, Bistrița, Beclean etc. În 1890, după 20 de ani, la Cluj apare Ludwig Richard Conradi, primul misionar adventist. În căutarea Sabatarienilor îl întâlnește pe prof. Dr. Kovács János, profesor la Facultatea de Istorie și Președintele Colegiului Unitarian din Cluj, cu care, în bibliotecă, găsește cărți de innuri sabatariene. Primii convertiți, în urma lucrării lui Conradi, la Cluj, au fost soția lui Johann Rottmeyer, cel care a adus baptismul, și o fiică a acestuia. Mai târziu acceptă botezul și Johann Rottmeyer, el, devenind astfel gazdă a mai multor vizite pe care Conradi le face ulterior la Cluj. Printre cei convertiți în acest timp erau și credincioși din Viștea cum erau Egyesy Szabo István, Kovács János și alții. Deja în 1898 găsim adventiști în Făgăraș, Brașov și Sighișoara. După Conradi, în 1899 sosește J.F.Huenergardt, astfel în 1900 în zona Aradului existau 38 de credincioși adventiști botezați. După 1900 adventismul s-a răspândit în aproape toate colțurile Transilvaniei. Documentele existente până în acest moment nu sunt foarte multe. Cele existente vorbesc despre creșterea consecventă a numărului de membri ai acestei confesiuni ca și a activității de colportaj cu literatură religioasă adventistă. După ce în 1903, J. F. Huenergardt a fost mutat la Budapesta, activitatea evanghelică este continuată de Kelemen Ștefan, absolvent al Seminarului teologic de la Fridensau, Germania. În urma convertirilor, se înființează bisericile din Sibiu și Arpaș. În februarie 1904, sosește din Leipzig, prin transfer, O. Schweneke. A cincea Conferință a Câmpului Misionar Maghiar, în care era inclusă și Transilvania, se ține la Cluj în 1905. Delegatul european era L.R. Conradi. Începând cu anul 1907, s-au convertit la Confesiunea Adventistă din Transilvania 81 de persoane și se organizează biserici locale în Laslea, lângă Sighișoara, Vaida Cămăraș lângă Cluj. În 1908, după o instruire adventistă la Școala din Fridensau, Germania, Petre P. Paulini este trimis la Arad, care făcea parte din Conferința maghiară. În același an, în perioada 4-8 noiembrie, 1908, la Arad se organizează o adunare generală a Câmpului Misionar Maghiar devenit Conferință, cu un an înainte. Conform statisticilor existente, la vremea aceea, în Transilvania

existau 374 de membri organizați în 22 de biserici locale. În 1909, sosește în Transilvania Hermann Meyer, care vine din Elveția și se stabilește în Brașov. Între 18-22 noiembrie 1909, la Brașov se desfășoară ultima Adunare Generală a Conferinței Maghiare la care se votează conducătorul Conferinței Maghiare în persoana lui J.F. Huenergardt. În 6 noiembrie 1913, la Sibiu se desfășoară a patra adunare anuală a Conferinței Transilvania la care se raportează 40 de biserici locale și 889 membri. În 1919, la Târgu Mureș este remarcată lucrarea unui evanghelist cu literatură, Nemes Alexandru, căruia i se alătură după puțin timp Manchen Mihai, ca ajutor predicator, sosit din Sibiu. Zona Clujului și a Mureșului devine una importantă pentru mișcarea adventistă care se va dezvolta aici.

c. Penticostalii

Prin 1896, în America, a apărut o mișcare numită „Latter Rain” („Ploaia târzie”) în fruntea căreia se afla A.J. Tomlinson. În urma unor studii și meditații biblice profunde asupra textelor biblice din Faptele Apostolilor cap. 2, acesta a ajuns să pretindă că a primit darul biblic al „vorbirii în limbi”. Fenomenul a fost numit „glosolalie”. Unul dintre adepții lui Tomlinson a fost Charles Fox Parham (1873-1929), profesor la Bethel Bible College. Acesta a constatat că „darul limbilor” se primește prin „punerea mâinilor”, cea ce a început să practice. Primele semne de orientare spirituală penticostală în România, apar înaintea primului război mondial. Unele mărturii orale vechi vorbesc despre primele idei penticostale pătrunse în România, din Ungaria, prin zona Aradului. Acolo, Pavel Budeanu, care înainte de 1910 a fost în America, a venit acasă cu această convingere de credință. Apariția acestei confesiuni într-o formă mai organizată, conform istoricului penticostal Andreiescu Valeriu, este legată de Gheorghe Bradin din Păuliș, Arad, în iunie 1922. Aici apare și prima biserică, care la sfârșitul anului avea deja 30 de membri. În februarie 1923, a fost fondată o nouă biserică penticostală în Cuvin, lângă Păuliș. Primul dintre cei care s-au opus acestei mișcări a fost preotul ortodox din Păuliș, Cornel Popescu care a determinat autoritățile locale din Radna să interzică noua „secta”. În 1923, Gh. Bradin ca și conducător al noii asociații religioase și Dumitru Stoica secretar general au protestat și au cerut să fie respectată libertatea religioasă, acțiune care devine începutul unei istorii de luptă pentru dreptul la libertatea de conștiință.

d. Creștinii după Evanghelie

Credincioșii Creștini după Evanghelie din România, își leagă începuturile de doi misionari străini care au sosit în țară în 1899. Este vorba despre, E. H. Broadbend (1861-1945) de la societatea, "Free Christians Congregations in England" (Congregațiile Creștine

Libere din Anglia), și Francis Berney, pe atunci fiind într-o misiune în Africa. Aceștia au găsit oameni nemulțumiți de starea spirituală promovată de biserica oficială, și au început să se adune în case particulare la studiul Bibliei. Deși erau vorbitori de limbă franceză, aceștia au învățat românește pentru a putea predica în limba ascultătorilor. Ei sunt urmați de alți misionari care vin în Constanța, Brașov, Ploiești prin 1902, respectiv 1905. În *Transilvania*, Creștinii după Evanghelie apar în Brașov, Râșnov, Codlea, Cisnădie și Sibiu. În 1902 Francis Berney și E.H. Broadbent au ajuns la Râșnov, unde s-au întâlnit cu germanii din localitate și au ținut primele lor predici. În 1905, deja în zona Brașov și Sibiu există grupe de gredincioși germani printre care sunt și români. Ca urmare a rezultatelor lucrării celor doi misionari, în 1909 autoritățile române i-au expulzat, împreună cu alți misionari străini. În timpul Primului război mondial, Mișcarea Frățească întâmpină greutăți mari datorită încorporării în armată a multor credincioși deja existenți în țară. Unii soldați, convertiți dintre cei care au fost trimiși în război au ajuns în Moldova, la Iași, unde au început să-și prezinte credința. În 1918, la Iași există o primă grupă de 11 convertiți, care pun bazele primei biserici a Creștinilor după Evanghelie.

4. Perioada interbelică este considerată una dintre cele mai prolifică privind răspândirea și dezvoltarea mișcărilor neoprotestante din România. Nu se poate vorbi despre o acceptare de bună voie de către clerul și credincioșii bisericilor istorice, a noilor susțineri teologice creștine, nici măcar de indiferență față de acestea și promotorii lor. Fără excepție, exponenții fiecărei dintre credințele neoprotestante, membrii acestora și simpatizanții erau ironizați, șantajați, șicanați, amenințați și înjosiți în fața celorlalți credincioși. Această atitudine a îndârjit și mai mult pe noii credincioși în mărturisirea lor, iar aceasta, a rezultat, în mod paradoxal, în și mai multe convertiri la noile credințe. Baptiștii își cereau drepturile în mod consecvent, fiind și singurii care aveau o arecare susținere printre autoritățile de atunci ca și un susținător fervent din străinătate în persoana D-lui Dr. J.H. Rushbrook din Anglia, demnitar în cadrul mișcării baptiste la nivel european. Intervențiile sale, de cele mai multe ori, la final, au primit răspuns favorabil. Revista baptistă din Anglia „Baptist Time” care a publicat, începând cu anul 1922, articole despre persecuțiile baptiștilor din România, a avut un impact puternic asupra autorităților românești de atunci. Chiar dacă în Transilvania, mai operau legile maghiare, mai permissive, Biserica ortodoxă, în special, nu ținea cont de acest lucru. În ciuda acestui lucru, Cultul Baptist a reușit să crească, afirmându-și în mod curajos convingerile, devenind o mișcare semnificativă cu o stabilitate apreciabilă. În perioada 31 iulie – 2 august 1937, Uniunea Baptistă din România a fost

invitată să organizeze Congresul Baptist al Regiunii Europa de Sud-Est, de altfel aprobat de către Ministerul Cultelor la acea vreme.³ Deși era prezent inspectorul de culte, T. Păcescu, venit să calmeze spiritul baptiștilor, Congresul a votat în unanimitate o moțiune de protest împotriva deciziei ministeriale nr. 4781/1932, care a trecut cultul baptist în rândurile asociațiilor religioase, răpindu-le toate drepturile confesionale, prevăzute de constituție și de art. 53 din Legea Cultelor. Prevederile acestei decizii urmau să ducă la închiderea caselor de rugăciune ca și interdicția activității predicatorilor. Adventiștii la rândul lor au avut o perioadă tulbură, dar de asemenea cu rezultate pozitive. Alături de o casă de editură performantă pentru acea vreme, ei aveau o școală de pregătire a clerului, la Stupini, lângă Brașov. Amenințările Bucureștiului nu au reușit să împiedice lucrarea acestora, specializați în colportaj cu cărți și reviste specifice credinței lor. În Transilvania se organizează cele două Conferințe, ca for de conducere zonal caracteristic adventiștilor. În perioada aceasta se înființează cele mai multe biserici adventiste în Transilvania. De asemenea se clădesc case de rugăciuni, care ulterior vor fi folosite timp îndelungat și în perioada regimului comunist (ex. Clădirea bisericii adventiste din Târgu Mureș, etc.) În dreptul penticostalilor, este de remarcat poziția D-lui episcop Grigorie Comșa din Arad, în anul 1925 în fața expansiunii numărului de credincioși penticostali din zonă. Credincioșii nu au fost scutiți de persecuții, dar le-au suportat cu curaj. Datorită persecuțiilor repetate, începând cu anul 1938, unii dintre credincioșii penticostali au acceptat transferul lor la alt cult. În principal, orientarea era spre baptiști, dar și spre greco-catolici.⁴ Prigonitorii erau jandarmii, primarii, judecătorii, preoții și persoane private. Chiar în închisori, penticostalii erau tratați mai aspru decât alți deținuți. ...Un exemplu elocvent este cel de la Minerul Arad. Polițiștii i-au luat la jandarmerie, unde bărbații cu mustăți lungi (după obiceiul transilvănean de atunci) au fost spânzurați de mustăți. Apoi, podelele jandarmeriei erau frecate cu fețele.⁵ ...In Ilva Mare penticostalii au fost obligați ca, în locul boilor, să tragă carele pline cu pietre și balast pe străzi, într-o zi de târg, fiind insultați de consăteni. La școală, copiii le erau bătuți la palmă cu baioneta. Până și publicațiile aconfesionale românești de atunci condamnau persecuțiile la care erau supuși penticostalii ca și ceilalți credincioși neoprotestanți. Astfel ziarul „*Dimineața*” din 20 noi. 1931, publică un articol în care se arată foarte clar implicarea preoților ortodocși în problema persecuțiilor.

³ „*Farul Creștin*”, nr. 14/1937, p. 5.

⁴ Arhivele Naționale Centrale București. *Fond Inspectoratul General al Jandarmeriei*. Dosar nr. 74/1942. f. 134.

⁵ „*Cuvântul Adevărului*”, Septembrie 1931, p. 7. în Valeriu Andreiescu, *Curs de Istorie a Bisericii Penticostale din România*, manuscris, cap. 5.

4. Criza libertății în timpul celui de-al II-lea război mondial. Amenințări.

Circumstanțele internaționale determinate de izbucnirea și extinderea războiului au favorizat frământări politice și sociale în multe țări, inclusiv în România și implicit în Transilvania. Guvernele și miniștrii se succedau unul după altul conform cu perspectivele politice care se impuneau în noile condiții sociale. Intrarea României în război a avut un impact puternic asupra vieții religioase a locuitorilor Transilvaniei. Decretele de restricții și în cele din urmă interdicții ale manifestărilor religioase, în special pentru neoprotestanți apăreau unul după celălalt. Deși a promis libertate de credință, mareșalul Ion Antonescu a interzis acest lucru pentru toate cultele neoprotestante, cu intermitențe între anii 1940-1944. Alături de Ordinul Ministerului Cultelor, nr. 37948 din 30 aug. 1941 este vestita decizie ministeriale Nr. 311.999/939 care a dat startul ingrădirilor și apoi al interdicțiilor. După căderea regimului antonescian, Regele Mihai I, la 28 oct. 1944 semnează decretul nr. 548 prin care se acordă libertate deplină manifestărilor religioase ale bapțiștilor din România. Ulterior prin decretul 553/1944, bapțiștii sunt recunoscuți alături de alte confesiuni care aveau acest statut.⁶

5. Neoprotestanții în Comunism

Regimul comunist ajuns la putere, era subordonat instrucțiunilor și orientărilor doctrine venite de la Moscova. Comunismul rusesc avea deja o anumită strategie împotriva religiei lucru care urma să fie impus și autorităților românești de curând la putere. Abdicarea Regelui Mihai I din decembrie 1947, a dat și mai multă legitimitate comuniștilor români în contracararea vieții religioase. Întocmirea unor liste de credincioși, fișe pentru predicatori, rapoarte ale activității religioase, aveau menirea de a pregăti un control cât mai strict al autorităților privind viața de credință a cetățenilor români. În 1948, Siguranța Statului se transformă în Securitatea Poporului, care devine în scurt timp temuta Securitate a comuniștilor români. În 1947, Cultul Baptist, alături de alte confesiuni neoprotestante, este luat în evidență, sub foma unor fișe tip,⁷ în care erau menționate principalele informații despre fiecare biserică locală în parte. Astfel se menționau toate datele privitoare la înființarea bisericii, membri, pastor, program, statutul de proprietate al terenului, clădirii, mod de întreținere, etc. În dreptul predicatorilor erau menționate, alături de datele personale, date privind membrii familiei, rudeniile, aparținătorii sau orice altă informație care putea fi exploatată împotriva lor. Pastorii bapțiști și adventiști erau suspectați de legături cu puteri străine, în special americanii. Orice corespondență, sau vreun pachet din străinătate era

⁶ *Nonitorul oficial* nr. 255/1944, Decretul Legii nr. 553 din 1944, p. 7029-7030.

⁷ Arhivele Naționale Dir. Jud. Mureș. *Fond Inspectoratul Județean M.I. Reg. M.A.I.* Dosar nr. 2608. f. 216.

argument pentru bănuieli, suspectare și în cele din urmă acuzații. Documentele de arhivă ale CNSAS sunt mărturi ale acestei atitudini din partea autorităților. De asemenea cultele neoprotestante erau suspectate de primirea și acoperirea în rândurilor lor a membrilor organizațiilor legionare ca și a partidelor politice tradiționale românești din perioada interbelică, acestea nemaifiind recunoscute de către autoritățile comuniste. Institutul biblic de la Stupini a fost confiscat și transformat în unitate militară de securitate. După anii 1950, mulți dintre predicatorii neoprotestanți sau alți responsabili ai acestora au fost arestați și condamnați la muncă silnică. Tipăriturile au început să fie interzise.

Unele case de rugăciune au fost transformate în cămine culturale, sau alte sedii pentru activități ale Partidului Comunist. Adresele, solicitările pentru retrocedare au rămas fără răspuns. Alături de organele de securitate, împotriva bisericilor și cultelor era și Departamentul Cultelor. Aici erau împuterniciții de culte, iar mai târziu inspectorii care supravegheau îndeaproape viața credincioșilor în cadrul serviciilor de cult. Alături de aceștia printre membrii credincioși erau și agenți ai securității, deghizați de asemenea în oameni credincioși, având la ei Biblia, și ascultând predicile, pentru a induce în eroare. Pe parcurs, Securitatea a recrutat colaboratori, informatori și agenți chiar din rândul membrilor, preoților și al pastorilor. Subiectele predicilor erau interpretate, de cele mai multe ori, prin prisma suspectării politice de complot împotriva puterii comuniste sau de acțiuni organizate de organisme subversive din străinătate.

După 1960 a avut loc faimoasa reducere a numărului de biserici, numită „arondare”. Motivele acestei acțiuni erau subiective, în realitate se urmărea descurajarea credincioșilor de a merge o distanță mai mare pentru a ajunge la cea mai apropiată biserică și de asemenea un control mai facil asupra unui număr redus de biserici. De asemenea în cadrul Bisericii Adventiste a fost interzisă metoda studiului biblic sistematic, săptămânal, care la biserică era coordonat de un instructor biblic care se pregătea pentru aceasta. Se considera că grupa de studiu era un loc ideal pentru a complota, organiza etc. fără a putea ține sub control obștea întreagă prezentă. În acest sens a fost aprobat un singur instructor pentru toată biserică, ceea ce însemna încă o predică, adăugată în locul dezbaterii de către membri a studiului biblic.

În contextul interdicțiilor de tipărire a materialelor necesare activităților religioase, cei mai mulți pastori au recurs la dactilografierea acestora în mai multe exemplare pe cât era posibil. Procurarea unei mașini de scris, a hârtiei de scris ca și a celei de copiat, erau motiv de suspiciune, alături de timpul necesar dactilografierii, ceea ce era iarăși un motiv de descurajare a răspândirii publicațiilor. Numărul limitat aprobat de publicații periodice, studii

biblice și alte eventuale lucrări era incredibil de redus, nici pe departe de ajuns pentru biserici. Ulterior mașinile de scris erau înregistrate, pentru a fi recunoscută amprenta, la caz de nevoie. Odată cu apariția mașinilor de copiat de tip xerox, organele securității, cam singurele care posedau asemenea dotări, se foloseau de acestea pentru a multiplica anumite lucrări necesare, interzise a fi tipărite. Aceasta era o sursă foarte ușoară de venituri financiare foarte mari. Multiplicarea costa foarte mult, totul trebuia făcut în ascuns cu cea mai severă discreție. Unii dintre cei care erau intermediarii sau beneficiarii ai acestor lucrări au fost arestați, amendați, li s-au confiscat materialele și întocmite dosare penale.

Pregătirea personalului clerical, cel puțin în dreptul cultelor neoprotestante amintite, a fost redusă drastic. În dreptul adventiștilor, au fost perioade când erau câte un elev pe an, pe întreaga țară. Aceasta însemna o promoție de patru elevi la 4 ani. Au fost și ani fără a avea posibilitatea școlarizării. Primele promoții lărgite, în urma multor intervenții au fost începând din 1974, ceea ce însemna 10 elevi pe an. După 4 ani numărul s-a redus din nou.

O problemă specifică adventiștilor, care aveau ca zi de odihnă sâmbăta, era neparticiparea copiilor acestora la cursurile școlilor în această zi. Lucrul acesta a fost un alt subiect de șantaj, amenințări, amenzi și condamnări. Cadrelor didactice care se converteau la adventism, automat li se desfăcea contractul de muncă. Tot din cauza sâmbetei, adventiștii nu participau la olimpiade, examene de orice fel organizate în această zi și aceasta le împiedeca accesul la o pregătire școlastică la orice nivel superior.

În ceea ce privește lăcașurile de cult, sau bisericile, aprobările erau adevărate minuni. Din acest motiv, unele comunități neoprotestante, au recurs la cereri pentru renovarea clădirii în cauză. La obținere, în timp record, de câteva zile, cu un ritm infernal de lucru continuu, clădirea veche era demolată și în locul ei apărea una nouă. Din moment ce aceasta era sub acoperiș, nu se mai putea pune problema demolării (ex. Făgăraș, Sântana de Mureș, Ocna Mureș etc.)

Una dintre cele mai dureroase aspecte ale creștinilor din România, Transilvania era colaborarea preoților a pastorilor și a membrilor bisericilor, cu organele de securitate. Acest aspect trebuie tratat separat având în vedere bogăția materialului pentru o asemenea lucrare, pe care-l deține ACNSAS. Nu se pune doar problema trădării fraților de credință ci în multe cazuri și a stimulării acestor fapte prin retribuiri financiare sau materiale greu de procurat. Prin persoanele care aveau funcții de răspundere în Biserică, recrutate de securitate în calitate de colaborator, informator sau agent, practic era sub supraveghere biserica, de la nivelul răspunderii celui în cauză. Orice vizită în străinătate se făcea doar cu acordul expres al

Securității. Orice vizită din străinătate avea nevoie de viza Securității, care își pregătea forțele pentru a urmări și influența prin agenți și informatori, persoanele care ne vizitau, în scopul unei imagini pozitive a țării, în afara ei. Trebuie amintite și urmările încrucișate, când informatorii și agenții se urmăreau între ei, fără ca să știe unul despre celălalt. În acest cadru vitreg unei vieți spirituale normale, comunitățile religioase din Transilvania au supraviețuit frumos, cultivând o viață religioasă net superioară celei de după 1989.

6. Evenimentele din 1989 și schimbările de după acestea.

Mișcările politice și sociale din decembrie 1989, pentru unii au fost o surpriză. Alții se așteptau la un „ceva” pentru că, în contextul internațional, devenea tot mai clar că așa nu mai putea continua. Noile condiții au deschis posibilitățile de libertate mult așteptate pentru toate categoriile de credincioși din țară, inclusiv Transilvania. Au început reorganizările administrative, achiziționarea de terenuri pentru biserici și case de rugăciune. În zelul lor, credincioșii au proiectat și construit clădiri impresionante, mult peste necesarul lor de funcționare obiectivă, care ulterior au devenit o povară pentru întreținere. Școlile confesionale au început să fie recunoscute și organizate la nivele superioare. Fiecare biserică a fost liberă să-și reorganizeze și să revină dacă era cazul la propriile metode de trăire a credinței, fără însă a încălca nici cele mai elementare principii și legi de bună conviețuire. Cel mai important lucru, pierdut de către credincioșii liberi este spiritul de credincioșie și dependență de Dumnezeu precum și relațiile spirituale și morale dintre ei pe care le aveau sub constrângerile și prigonirile regimului comunist.

Cuvinte cheie: neoprotestanți, biserica, apariția, membrii, comunism, preoți, pastori, securitate, persecuțiile, relație, rugăciune, informatori, război, credincioșii, Transilvania.